

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXV.

Celovec, petek, 24. december 1970

Štev. 51 (1485)

PREJŠNJI TEDEN NA DUNAJU:

Razgovor o odprtih vprašanjih

SLOVENSKE NARODNOSTNE SKUPNOSTI NA KOROŠKEM

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, je bil v petek 18. 12. 1970 na Dunaju po treh in pol letih spet kontaktni razgovor med zvezno vlado in predstavniki manjšine. Razgovora pod predsedstvom zveznega kanclerja dr. Bruna Kreiskyja so se udeležili zunanji minister dr. Rudolf Kirchschläger, vodja ustavne službe sekcijski šef dr. Edwin Löwenstein, koroški deželni glavar Hans Sima ter kot predstavnika slovenske narodnostne skupnosti predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Reginald Vospernik.

V uvodnih besedah je zvezni kancler dr. Kreisky povedal, da je zvezna vlada delno ugodila zahtevam manjšine po finančni pomoči s tem, da je v proračunu za leto 1971 predvidela v te namene vsoto 776.000 šilingov, nadalje je na šolsko-gradbenem področju zagotovljena gradnja poslopja za slovensko gimnazijo in končno bo usta-

je zapopadeno v ljudskem štetju.

Po teh uvodnih obljubah in zagotovilih je predal besedo zastopnikom koroških Slovencev, ki sta sporazumno izražala zahteve slovenske narodnostne skupnosti.

Dr. Franci Zwitter je izrazil svoje zadoščenje, da so v novem zveznem finančnem zakonu sredstva za slovensko narodnostno skupnost

državne pogodbe, ki terja prepoved organizacij, katerih dejavnost je usmerjena na to, da odvzame slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine. V tej zvezi je predlagal tudi novo določilo v kazenskem zakonu, ki bi omogočilo učinkovitejše kazenske ukrepe proti takim in podobnim dejavnostim. Glede določil o uporabi slovenskega uradnega jezika dodatno k nemščini je dr. Zwitter predlagal, naj bi že obstoječe odloke koroške deželne vlade ter odloke zveznih organov na osnovi sklepa ministrskega sveta z dne 8. 10. 1968 uradno objavili, ker so tozadevna določila državne po-

Od desne proti levi: kancler dr. Kreisky, zunanji minister dr. Kirchschläger (od zasu), dr. Löwenstein, predsednik ZSO dr. Zwitter, predsednik NskS dr. Vospernik in deželni glavar Sima.

novljena javna strokovna kmetijska šola za fante s slovenskim učnim jezikom.

Posebno pa je poudaril, da zvezna vlada nima namena izvesti ugotavljanja manjšine niti se ne bo za to zavzemala. Kancler Kreisky je dejal, da je osebno mnenja, da bi tako ugotavljanje privedlo le do nemirov in onemogočilo reševanje odprtih vprašanj, ki jih je treba reševati v miru. Kar država potrebuje,

zvišana, hkrati pa je poudaril, da so prav tako narasle potrebe in verjetno tudi povečana sredstva ne bodo zadostovala za izvedbo vseh v svoječasni prošnji omenjenih nalog. Ko je govoril o odprtih vprašanjih člena 7 državne pogodbe, je v očigled izzivalnega postavljanja nemško nacionalne organizacije „Kärntner Heimatdienst“ v njenem glasilu „Ruf der Heimat“ opozoril kanclerja na določila § 5 člena 7

godbe po mnenju priznanih upravnopravnih strokovnjakov, kot n. pr. dr. Th. Veiterja, neposredno izvršna in torej ne potrebujejo posebne izvedbene zakonodaje.

Dr. Reginald Vospernik je objasn timer stališče koroških Slovencev do šolskega vprašanja in poudaril, da slovenska narodnostna skupnost smatra svoječasno dvojezično šolsko ureditev iz leta 1945 slej ko prej za najboljšo in najpravičnejšo ureditev, da pa so koroški Slovenci dovolj stvarni in politično dovolj zreli, da upoštevajo današnje zakonito stanje. Na podlagi desetletne izkušnje pa predlagajo za njegovo učinkovitost, da oblast starše posebno opozori na možnost prijave otroka k dvojezičnemu pouku, v kolikor ne bi kazalo pregledati možnosti, da bi kakor pri veronauku bil splošno uveden dvojezični pouk z možnostjo odjave in s tem prijave k pouku z zgolj nemškim učnim jezikom. Če to ni mogoče, naj bi zadostovala enkratna prijava otroka k dvojezičnemu pouku za vso šoloobvezno dobo do 14. leta, torej tudi za glavno šolo. Predvsem pa bi bilo treba predpise glede jezika veronauka prilagoditi pedagoškimi načelom in intimnemu značaju religije, da ne bi prišlo do razdvajitve družine tudi pri molitvi. To bi se moralo upoštevati pri veronauku tako v ljudski šoli kot predvsem v glavni šoli, kjer po se-

(Dalje na 9. strani)

Zadovoljne praznike
in veliko uspehov v novem letu
vsem bralcem,
naročnikom in sodelavcem

UREDNIŠTVO **vestnik** UPRAVA

Poslavljamo se od leta 1970

Če na tem mestu — kakor je stara navada — ob koncu leta zapišemo nekaj misli, potem ne nameravamo razčlenjevati razvoja na širokem mednarodnem pozorišču. V tem kratkem sestavku si bomo iztekajoče se leto ogledali zgolj skozi prizmo dogodkov, ki so se nanašali na našo ožjo domovino in še posebej na položaj naše narodnostne skupnosti.

Pri tem pa moramo ugotoviti, da je bilo „jubilejno koroško leto“ po eni strani veliko razočaranje, po drugi strani vendar tudi dovolj obetajoče.

Nedvomno so dogodki okoli 50-letnice plebiscita spravili v nevarnost mnogo tistega, kar je bilo v zadnjih letih z velikimi napori in obojestranskimi žrtvami ustvarjenega na področju mirnega sožitja obeh narodov in dobrososedskega sodelovanja med sosednjima deželama. Omajana je bila predvsem vera v lepe besede spricho nelepah dejanj, ki so izzvala ogorčenje in zaskrbljenost ter privedla tudi do raznih sicer morda manj običajnih pojavov. Seveda je mogoče imeti različno mnenje o tem, ali so bile posamezne akcije vedno najbolj primerna oblika boja za enakopravnost ter časovno skladen izraz protesta zaradi neizpolnjevanja obljub in obveznosti. Toda v ozračju, ki je bilo stopnjevano vse do grožnje z „odločilnim bojem“, je bila razumljiva tudi ta aktivnost, ki pa je v primeru, ko gre za življenjska vprašanja narodnostne manjšine, nikakor ni mogoče postavljati na isto raven z ekstremizmom tistih krogov, ki javno proglašajo politiko rododomora.

Ampak po drugi strani je bilo leto 1970 tudi dovolj obetajoče, zlasti če hočemo posamezne pozitivne dogodke razumeti kot uvod v novo obdobje, kot začetek boljših oblik skupnega iskanja poti v bodočnost. Tukaj mislimo na dejstvo, da se je v koroškem deželnem zboru prvič po desetletjih spet oglašil slovenski poslanec ter opozoril na odprta vprašanja naše narodnostne skupnosti. Mislimo seveda tudi na zadnji razgovor z vlado na Dunaju, ki obeta, da se bo reševanje naših problemov po večletni prekinitvi končno le premaknilo za korak naprej. Mislimo pa predvsem na mogočno manifestacijo življenske volje, ki smo jo koroški Slovenci izpričali na letošnjih proslavah stoletnice taborskega gibanja na Koroškem — in to v letu, ko so naši nasprotniki mislili, da je po petih desetletjih njihovega dela napočil trenutek dokončne „zmage v nemški noči“.

Leto 1970 je torej prineslo tudi nekaj obetajočih znamenj, zato s toliko večjim zaupanjem gledamo v bodočnost. Pri tem soglašamo z deželnim glavarjem in deželno vlado, da je kljub raznim nerazveseljivim dogodkom v zadnjem času treba nadaljevati z utrjevanjem miru in deželi in prijateljstva na meji. To politiko smo koroški Slovenci podpirali vedno in povsod. V duhu te politike bomo obhajali bližnji praznik miru in v duhu te politike želimo nadaljevati naše delo tudi v novem letu!

Ob „napisni akciji“

V noči od petka na soboto minulega tedna je bila v raznih krajih južne Koroške spet izvedena akcija v zvezi s krajevnimi napisi. Neznani storilci so prepletkali nemška krajevna imena s črno barvo in trosili baje tudi letake, na katerih v obeh deželnih jezikih opozarjajo na neizpolnjena določila člena 7 državne pogodbe ter napovedujejo, da bodo podobne akcije nadaljevali tako dolgo, dokler ne bodo izpolnjene vse obveznosti do manjšine.

Kakor pri podobnih akcijah meseca oktobra, tako je bilo dejanje uradno tudi zdaj ožigosano kot ekstremizem, ki da ogroža mir v deželi ter onemogoča stvarno reševanje odprtih vprašanj.

Tudi mi obsojamo sleherni ekstremizem. Vendar smo mnenja, da kot ekstremizem ni mogoče označiti

zahtev po izpolnjevanju ustavnih in mednarodnih obveznosti. To nedvomno velja tudi za take in podobne akcije, v kolikor so izvedene s tem namenom. Bile bi tudi razumljive kot reakcija na izzivajoče nemško-šovinistične izpade v zadnjem času in kot izraz mladostne neučakanosti ob počasnem in zamudnem reševanju življenjskih vprašanj naše narodnostne skupnosti.

Ob tej priložnosti znova poudarjamo, da take akcije ne smatramo za najbolj pripravno sredstvo boja za narodnostne pravice, zlasti ker ne koristijo mirnemu sožitju v deželi in ne prispevajo k razstrupitvi ozračja, kar pa je pogoj za sporazumno in znosno reševanje nacionalnih problemov, kot je to prišlo do izraza tudi pri razgovorih prejšnji teden na Dunaju.

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni
20. SLOVENSKI PLES

ki bo v soboto 9. januarja 1971 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu

Sodelovali bodo:

- Beat-ansambel „Bele vrane“ iz Ljubljane
- Instrumentalni ansambel „Orig. Rožanski fantje“
- Baletni ansambel mariborske Opere

Vstopnice po 30 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu ter pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

Leta 2000 bo vladala lakota

ČE NE BO USPELO ZAGOTOVITI PREHRANE ČLOVEŠTVA

Tako imenovana „družba izobilja“ danes ni več geslo, marveč v številnih industrijskih državah resničnost. Toda prav tako resničnost ali stvarnost današnjega sveta je dejstvo, da dnevno umira na tisoče ljudi od lakote. Strokovnjaki celo menijo, da bo okoli leta 2000 umrlo od glada že blizu 9 milijonov ljudi na leto, če bo svetovno prebivalstvo še naprej tako bliskovito naraščalo, ne da bi hkrati uspelo zagotoviti tudi potrebna živila za prehrano vseh šestih milijard ljudi, kolikor jih bo po računih živele na našem planetu ob koncu tega stoletja.

Svet in zlasti razvite, bogate dežele so dolgo časa brezbrizno opazovale ta razvoj, čeprav ni manjkalo resnih opozoril. Šele zdaj kaže, da je končno dozorelo spoznanje, da je treba nekaj ukreniti. Problema lakote ni mogoče rešiti z miloščino, pač pa s široko zasnovanimi in dobro organiziranimi gospodarskimi in socialnopolitičnimi ukrepi.

Problem oskrbe zadostnih količin hrane ni nov. Star je toliko kot človeštvo samo, vendar bolj kot kdajkoli prej izvirajo danes težave iz neenakomerne porazdelitve rastlinskih in živalskih živil, iz še vedno neizkoriščenih možnosti za proizvodnjo, da o zvišanju proizvodnje živil niti ne govorimo.

Po ocenah svetovne organizacije za prehrano in kmetijstvo (FAO) je danes več kot polovica človeštva shirana in nedohranjena. To je velikokrat tako imenovana „skrita lakota“, ki v številnih o razpoložljivih kalorijah sploh ne pride do izraza. Te številke namreč ničesar ne povedo o sestavi prehrane, kar je prav tako bistvenega pomena.

Del prebivalstva, ki trpi lakoto, je hkrati žrtev in vzrok. Pogoj za investicije, za modernizacijo kmetijstva, za izgradnjo sposobne industrije in mreže modernih prometnih zvez bi bil zbiranje kapitala. Toda z nedohranjenim prebivalstvom, ki ne more ničesar pogrešati, nima ničesar odveč, ampak je odvisno od tega, da mu vlada zagotovi velika sredstva za oblačila, za uvoz živil in zdravil ter za izgradnjo stanovanj, to seveda ni mogoče. To pomeni, da je takšen nevzdržen položaj mogoče izboljšati le z napori vseh dežel na svetu in zlasti še z napori bogatih, industrijsko razvitih dežel, skratka tistih z „družbo izobilja“.

Letni porast prebivalstva v deželah v razvoju znaša povprečno 3 odstotke, porast kmetijske proizvodnje pa komaj 2,5 odstotka. Če se bo to nadaljevalo, potem bo razlika med porastom prebivalstva in porastom kmetijske proizvodnje še večja. To pa pomeni lakoto in smrt za nove in nove milijone ljudi. In ravno v najbolj ogroženih deželah si le polagoma utira pot spoznanje, da je brez določenega ravnoležja med proizvodnjo živil in porastom števila prebivalstva boj proti lakoti pravzaprav boj z mlino na veter.

Svetovno prebivalstvo narašča zdaj letno za 2 odstotka, proizvodnja živil pa le za 1 odstotek. Trenutno je na voljo prebivalstvu našega planeta — seveda pri enakomerni porazdelitvi, ki pa je ni — dnevno 2100

kalorij; leta 2000 bo na voljo le še 1340 kalorij, in to niti za smrt ni več preveč.

To so povprečne številke, ki veljajo za naš planet in njegovo prebivalstvo kot celoto. Če obravnavamo industrijske dežele ločeno, potem je seveda podoba ugodnejša, namreč za bogati del sveta. In ravno ta okoliščina, lahko bi dejali izobilje, je največkrat vzrok za osupljivo brezbriznost, ki jo kažejo te dežele do problemov dežel v razvoju. Zaradi tega morajo ljudje tako v bogatih kot v revnih deželah končno dojeti, kaj čaka prej ali pozneje ene in druge, če pri enih brezbriznost in samozadovoljstvo, pri drugih pa neznanje, zastareli običaji in drugi vzroki onemogočijo, da bi se s skupnimi napori spopadli s to ne ravno novo svetovno krizo, ki se imenuje lakota.

Da je lakota mogoče uspešno premagati in zagotoviti zadostne količine živil, seveda

s potrebnimi finančnimi sredstvi, vztrajnimi napori in sodobno agrotehniko, je dokazala FAO s svojimi poskusi in demonstracijskimi programi v Afriki, na Bližnjem vzhodu, v Latinski Ameriki in v Aziji. Ti programi so pokazali na primer indijskemu kmetu, da z vodno regulacijo in uporabo umetnih gnojil lahko doseže letno kar tri žetve. Dokazali so tudi, da je pri pšenici, koruzi in drugih kulturah mogoče kar za 50 do 100 odstotkov zvišati proizvodnjo. Tako so na primer v Mehiki kar za sedemkrat zvišali proizvodnjo pšenice.

Seveda gre v teh primerih le za omejene površine ki služijo zgolj za dokaz, da je proizvodnja živil mogoče povečati in tako zatreli vedno večjo lakoto. Za širšo uporabo te prakse pa nerazvite dežele potrebujejo velika finančna sredstva, mehanizacijo, umetna gnojila in strokovno znanje. Vse to upravičeno pričakujejo od razvitih dežel. Torej je čas, da se „družba izobilja“ prebudi iz samozadovoljstva in brezbriznosti in se resno loti reševanja tega svetovnega problema. To bo storila tudi v lastnem interesu, kajti sicer prej ali slej tudi njej sami ne bo prizaneseno.

Z enotno evropsko valuto se hoče EGS rešiti odvisnosti od Amerike

Med cilji, ki si jih je zastavila Evropska gospodarska skupnost, je tudi ustvaritev enotne evropske valute, s katero bi se EGS in sploh Evropa rešila odvisnosti od Amerike in njenega kapitala. Seveda pa je uresničitev tega cilja še v daljnji perspektivi, kajti trenutno ima EGS še dovolj drugih problemov, poleg tega pa je tudi načrt o enotni evropski valuti že sam tako zapleten, da ga bo mogoče uresničevati le postopno in na daljšo dobo.

Prav zaradi tega so snovalci enotne evropske valute že sami predvideli razdobje od 10 do 15 let. To razdobje so razdelili v sedem etap, ki vsebujejo nove smotre ter finančne in gospodarske ukrepe integracije. Pri tem so zelo pomembni vidiki prve etape, ki se že ustvarjajo — namreč vzajemna in obvezna posvetovanja, ki bi morala koordinirati splošna gospodarska vprašanja in valutno politiko.

Osnovni element te evropske perspektive je močna evropska valuta, sproščena neprestanega menjavanja tečaja. S tem bi se ustvarila močna

konvertibilna valuta, ki bi bila konkurenčna dolarju; prava valuta in valutno tržišče, ki bi bila neodvisna od dollarskega standarda in monopola.

Pri tem gre za postopen razvoj, za izvajanje zelo elastičnega programa in različnih delnih gospodarskih ukrepov. Začetki je treba s proračunsko koordinacijo in sodelovanjem, s skupnim vodenjem ali sinbronizacijo kreditne in davčne politike ter politike zaposlitve. Treba je povečati zaupanje v evropski sklad ter mu dodeliti pozitivni dejavnost evropske banke, ki naj bi skupno s skladom korigirala morebitne negativne učinke valutne integracije, pozneje pa bi v pogojih določene stabilnosti in valutne varnosti prevzela gotove po-bude in dejavnosti nacionalnih bank.

Seveda je treba na ta razvoj gledati v daljni perspektivi s strogim razlikovanjem splošnih smotrov, ki morajo dati ton in smer predstoječemu načrtu nove faze evropske integracije, od neposrednih smotrov in se rešila ameriške zaščite.

Splošen problem so avtarktična valutna tržišča, ki bodo zelo težko in nerada privolila v opustitev svoje ortodoksne finančne politike v korist novega programa in njegovih dolgoročnih smotrov. Močno se izraža nezaupanje v psihološko in politično pripravljenost, da bi katera koli država članica mogla opustiti nacionalne težnje in individualne zunanje-trgovinske zveze, ki bi lahko bile ogrožene z nepremišljenim začetkom tesnega valutnega sodelovanja. Prevladuje mnenje, da je končni izhod iz te faze odvisen od volje in ocene teh držav s stališča lastnih interesov, da disciplinirano in načrtno sprejmejo vse obveznosti in tudi vsa tveganja.

Neodvisno od vseh težav pa ni spora glede končnega smotra in vsi so pripravljeni sprejeti program, ki bo instrument stabilizacije in uveljavitve evropskega valutnega tržišča, kar je pogoj neodvisne politike, ki bi se rešila ameriške zaščite.

Pod vodstvom člana izvršnega sveta SR Slovenije Jožka Štruklja je bilo v Gornji Radgoni posvetovanje predsednikov komisij za vprašanja mednarodnih odnosov skupščine SRS, CK ZKS in republiške konference SZDL s predsedniki občinskih skupščin in predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij tistih slovenskih občin, ki mejijo na Avstrijo in Madžarsko. Razpravljali so o sodelovanju na gospodarskem, kulturnem in drugih področjih ter o položaju slovenske

ZA HITREJŠE REŠEVANJE

odprtih manjšinskih vprašanj

manjšine v sosednjih državah. Sekretariat IS za informacije je o tem posvetovanju objavil posebno sporočilo, v katerem je med drugim ugotovljeno:

Udeleženci posvetovanja so v razpravi poudarili pomen in vlogo manjšin pri razvijanju dobrososedskih odnosov in njihov pomemben prispevek za razvoj vsestranskega sodelovanja med sosednjimi deželami. Ugotovili so, da je slovenska manjšina v sosednjih deželah bila vedno pobudnik in aktiven udeleženec pozitivnih prizadevanj, za katere so se pri vseh svojih srečanjih zavzemali predstavniki Slovenije in Jugoslavije ter sosednjih držav in katerih namen je bil ustvariti prijateljsko in mirno sožitje med narodi in državami z različnimi družbenimi sistemi. V tej svoji tvorni vlogi je manjšina vedno uživala podporo matičnega naroda.

Ne gre zanikati določenega napredka, ki je bil v takem vzdušju dosežen tudi glede urejanja položaja slovenske narodnostne manjšine na Koroškem. Prav tako pa je nesporno, da še vrsta mednarodnih določil ni realizirana. Zato je toliko bolj obžalovanja vredno dejstvo, da so v zadnjem času prišle do izraza sile, ki skušajo zaustaviti sicer pozitiven razvoj. Nacionalistične organizacije na Koroškem s svojimi napadi in grožnjami proti Slovincem želijo preprečiti miroljubno in prijateljsko sodelovanje med dvema državama in uničiti dosežke dosedanjih prizadevanj obeh držav.

Udeleženci posvetovanja so menili, da je v interesu nadaljnjega vsestranskega sodelovanja s sosednjimi deželami potrebno, da politični dejavniki odločneje preprečujejo dejavnost tistih organizacij, ki z napadi na manjšino skušajo rušiti vse dosedanje dosežke prijateljskega sožitja, ter da se zavzemajo za hitrejše reševanje vseh odprtih vprašanj slovenske manjšine, ki izhajajo iz prevzetih mednarodnih obveznosti.

V kmetijstvu in v prehranbenem gospodarstvu naše države igrata prireja mleka in mesa veliko vlogo. 70 odstotkov brutoproizvoda kmetijstva prihaja iz živalske proizvodnje; glavnino tega brutoproizvoda daje s 37 odstotki govedoreja. Lani je bila govedoreja na brutodonosu avstrijskega kmetijstva v vrednosti 27,8 milijarde šilingov udeležena z okroglo 12 milijardami šilingov, prašičereja s 6 milijardami šilingov, perutninarstvo pa s 1,9 milijarde. V primerjavi s letom 1968 se je s tem vrednost živalske proizvodnje povečala za 1146 milijonov šilingov ali za 6 odstotkov.

Te ugotovitve v uvodu brošure „Avstrijska govedoreja 1969“ zadostujejo, da se tudi v našem listu pred novim letom nekoliko podrobneje bavimo s problematiko govedoreje. To je na mestu zaradi tega, ker na Koroškem dominira nad ostalimi panogami kmetijstva in ker večina govedorejcev še vedno ne ve, kje je v govedoreji v resnici njihovo mesto.

Tržnogospodarsko gledano moramo po ugotovitvah brošure „Avstrijska govedoreja 1969“ postaviti v ospredje zanimanja pasemsko vprašanje. V odgovoru na to vprašanje je treba ugotoviti, da je pred desetimi leti, torej leta 1959, pripadalo 45,9 odstotka goved simodolski pasmi, 20 odstotkov rumeni pasmi, 14 odstotkov pingavski in 14,1 odstotka sivorjavi pasmi. Deset let pozneje se je delež goved simodolske pasme povečal na 62,9 odstotka, delež goved sivorjave pasme pa na 15,6 odstotka. Povečal se je v obeh primerih na račun rumene in pingavske pasme; delež prve je nazadoval na 6,9 odstotka, delež slednje pa na 10,5 odstotka.

Na vprašanje vzrokov takega razvoja daje najboljši odgovor imenovana brošura. V praksi govedoreje gre namreč za dvojno,

■ za prirejo mleka in
■ za prirejo mesa.

V tem pogledu je iz omenjene brošure mogoče povzeti,

da se je mlečnost rodovniških krav simodolske pasme v povprečju 27.563 krav od 3242 kg mleka leta 1950 povečala na 4523 kg leta 1969, čeprav se je medtem število teh krav povečalo na 47.760. Istočasno je bilo lani ugotovljeno, da so na kontrolnih postajah bikci te pasme z enim letom starosti dosegli težo 453 kg, plemenski biki pa v povprečju 479 dni dnevni prirastek pičlo 1,2 kg.

S tem se je simodolsko govedo očitno uvrstilo na prvo mesto med avstrijskimi govejimi pasmami. Pri mlečnosti s prvega mesta je izpodrinilo sivorjavo govedo, ki je v povprečju 26.285 rodovniških krav leta 1950 doseglo molznost 3367 kg mleka na kravo in leto. Lani je ta pasma pri 37.882 rodovniških kravah izkazovala povprečno molznost 4167 kg, torej za 356 kg manj kot simodolska pasma. Bikci sivorjave pasme so v kontroli z enim letom starosti dosegli težo 429 kg, za 24 kilogramov manj kot bikci simodolske pasme, čeprav je bilo slednjih pod kontrolo 462, sivorjavec pa le 312. Podobno kot ta prirastek zaostaja tudi prirastek mladih plemenskih bikov sivorjave pasme za bikci simodolske pasme.

Rumena in pingavska pasma zaostajata daleč za imenovanimi pasmami. 15.689 rodovniških krav pingavske pasme je leta 1950 doseglo povprečje 2779 kg mleka na leto. Do leta 1969 je število rodovniških krav te pasme nazadovalo za polovico, kljub temu pa je 7605 krav dalo v povprečju le 3821 kg mleka, torej za 346 kg manj kot krave sivorjave pasme in za 702 kg manj kot krave simodolske pasme.

V tem pogledu je pingavsko govedo v zadnjih 20 letih na svojem tržnogospodarskem pomenu silno zgubilo. Zgubilo pa je tudi v pogledu na mesnost. 52 bikcev, ki so bili na kontrolnem pitanju, je z enim letom starosti doseglo težo 452 kg. To je sicer nekoliko več, kot so dosegli bikci sivorjave pasme, toda za 10 kg manj od dosežene teže bikcev simodolske pasme.

V pasemski oceni molznosti in mesnosti še besedo o rumenem govedu, čeprav goved te pasme na Koroškem skoraj ni

več. To je končno tudi prav, kajti v državnem merilu je delež rodovniških krav na skupnem številu krav te pasme zdrknil od 10.641 leta 1950 na 2293 leta 1969. Spriču tega tudi porast molznosti od 2741 na 4062 kg v zadnjih 20 letih ne daje nobene izpovedi, ki bi govorila za to pasmo. Isto velja glede mesnosti, ki se je pri kontrolnem pitanju izkazala za slabšo od mesnosti bikcev simodolske pasme. Če pri dosedanjih primerjavah vidimo, da stopa ta pasma v naši živalski proizvodnji pod mejo rentabilnosti. Za to trditev še naslednji primer: najboljša krava rumene pasme je lani dala 7662 kg mleka, najboljša krava sivorjave pasme 9599 kg, najboljša krava simodolske pasme pa 10.491 kg.

Po tem splošnem pregledu o razvoju in stanju govedoreje v naši državi pogledimo posebne značilnosti Koroške. Pri tem se nočemo več posebej ustavljati pri pasemskem vprašanju, marveč pri vprašanju, v kakšni smeri se razvija govedoreja na

V govedoreji so

Koroškem — na mleko ali na meso. Pri tem kar na začetku lahko ugotovimo da v koroški govedoreji dominira meso nad mlekom. V pogledu na mlečnost celokupnega števila kontroliranih krav smo namreč stali lani s 3574 kg mleka pred Solnograško na predzadnjem mestu med avstrijskimi zveznimi deželami. Kakor na Solnograškem bo tudi pri nas razmeroma visok odstotek pingavskega goveda vzrok tej razmeroma nizki molznosti kontroliranih krav.

Drugačno je vendar mesto koroške pri prireji mesa. Pomen prireje mesa je že v državni govedoreji očividni, posebej še, če upoštevamo njen razvoj v zadnjih 20 letih. Leta 1950 je bilo v naši državi prirejenih 294.501 klavno govedo, lani pa

Knjižna zbirka Slovenske prosvetne zveze

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki, je Slovenska prosvetna zveza začela razpošiljati svojo letošnjo knjižno zbirko, ki spet obsega pet knjig, in sicer tradicionalni Koroški koledar (za leto 1971) ter štiri knjige, ki jih je v svoji redni zbirki izdala Prešernova družba v Ljubljani.

Izbor knjig je tudi tokrat tak, da bo zadovoljil najrazličnejše okuse ter bo starim in mladim bralcem posredoval mnogo zanimivega, poučnega in zabavnega čtiva. Zato spada knjižna zbirka SPZ v vsako slovensko družino.

V naslednjem vam v kratkih potezih predstavljamo posamezne knjige letošnje zbirke, ki skupaj obsega daleč nad tisoč strani in kljub temu stane samo 50 šilingov.

KOROŠKI KOLEDAR

Poleg kalendara za leto 1971 vsebuje koledar vrsto prispevkov iz preteklosti in sedanje stvarnosti našega ljudstva, poleg tega pa še razne poučne in praktične spise ter leposlovne utrinke. S kajuhovimi verzami in primernimi ilustracijami je opozorjeno na 30-letnico upora slovenskega naroda, ki se je bomo

spominjali leta 1971; o doprinosu k zmagi nad fašizmom pa priča tudi opis partizanskih grobišč na Koroškem, ki ga je Karel Prušnik-Gašper pripravil najprej za naš list, zdaj pa pod naslovom „Kot žrtve ste padli v borbi za nas...“ še ponatisnil v koledarju. V besedi in sliki je govora o veliki manifestaciji naše življenjske sile ob proslavi 100-letnice ljudskih taborov na Koroškem na Bistrici pri Pliberku. Črtomir Zorec pripoveduje o Slovenčih v Kanlaski dolini, kranjski župan Slavko Zalokar piše o prijateljskem sodelovanju med občinama

Železna Kapla-Bela in Kranj, Jano Černuš pa se spominja pred leti umrlega našega rojaka in znanega narodnega delavca Rudolfa Mencina, medtem ko Tone Zorn posveti malo za kulise germanizacijskih prizadevanj na Koroškem med obema svetovnima vojnoma. Pod naslovom „Materinski jezik in ustvarjalna sila človeka“ pripoveduje Katja Sturm-Schnabl o nepoznani koroški pesnici Amaliji Lužnik, dr. Jano Kotnik poroča o slovenski koroški pesmi v ruskem prevodu, Mitja Mejak pa posreduje zanimiv pregled sodobne slovenske književnosti. Potem so še zapiski o kmetijstvu in turizmu (Blaž Singer) in o najvažnejših predpisih o gozdovih (dr. Pavel Apovnik), medtem ko Janko Messner predstavlja koroškega pesnika in pisatelja Helmuta Scharfa s kratkim življenjepisom in prevodom njegove črtice „Nasip ob Savi“. Končno pa so z leposlovnimi prispevki zastopani še Andrej Kokot z izborom pesmi ter s proznimi teksti Nada Gaborovič, Janez Svajncer, Florijan Lipusch in Valentin Polanšek.

Ni treba posebej omenjati, da je koledar bogato ilustriran; tozadevno le pripombo, da se je pri podpisu pod sliko na strani 69 vrnila neljuba pomota: to ni Bistrica na Zilji, marveč je Št. Jakob v Rožu. Sicer pa je Koroški koledar spet tak, da bo dobrodošel tako pri nas doma kakor tudi pri naših prijateljih izven naše ožje domovine.

Dr. Metod Mikuž: ZGODOVINA SLOVENSKEGA OSVOBODILNEGA BOJA

To je — kakor pravi avtor v uvodu — pregled razvoja štiriletnega osvobodilnega boja. Knjiga je razdeljena na tri časovna obdobja: prvo sega od 27. aprila 1941 do (Nadaljevanje na 4. strani)

Stane Sever umrl

Sredi dela za slovensko gledališče je povsem nenadoma umrl Stane Sever, dolgoletni gledališki igralec, eden najbolj znanih in priznanih slovenskih odrskih umetnikov. Umrl je v trenutku, ko se je spustila zavesa na odru v Ribnici na Pohorju, kjer je bilo uprizorjeno Dostojevskega „Krotko dekle“. Svojo poslednjo vlogo je odigral v kraju, v katerem je pred mnogimi desetletji začel svojo umetniško pot.

Stane Sever je v desetletjih svojega umetniškega delovanja odigral nešteto vlog, ustvaril je dolgo vrsto nepozabnih likov, ki bodo ostali kot izredni dosežki zapisani v zgodovini slovenskega gledališča in slovenskega filma. Z njegovim odhodom je nastala globoka vrzel, ki jo bo v slovenski igralski umetnosti dolgo čutili in jo le težko premostiti.

Za svoje umetniške dosežke je bil Stane Sever deležen številnih časti in odlikovanj; najvišja nagrada pa mu je nedvomno hvaležnost, s katero se ga bodo spominjali mnogi tisoči in desetletja, ki jih je bogato obdaril s svojim dolgoletnim delom in življenjem za slovensko gledališče.

Poleg izpovedi osebnih občutij, misli in čustev so v Kokotovi pesmi torej izražena tudi širša hotenja. In tudi te pesmi so, kakor je v spremni besedi na platnicah zapisal znani kritik in kulturni delavec Mitja Mejak, nadvse iskrena izpoved pesnika, ki se z izjemnim naporom in v izjemnih razmerah hoče vzdigniti iz anonimnosti in sporočiti svojo misel širšemu občestvu. „V teh pesmih, ki govore o usodi domače slovenske besede, pa je tudi širša veljavna Kokotova lirika; osebna bole-

526.000, torej za okroglo 80 odstotkov več. Ob tem je bilo vendar lani s 361.800 glav prirejenih za 18 odstotkov manj klavnih telet kot leta 1950. V tonah tržne proizvodnje računano je bilo lani s 176.000 tonami prirejenega za 105 odstotkov več govejega in telečjega mesa kot leta 1950, brez upoštevanja telet pa celo za 145 odstotkov.

Istočasno se je obseg zakoljaj govedi v isti primerjavi povečal od 294.166 na 472.865 glav, torej za dve tretjini. Iz tega sledi, da je višek klavnih goved v zadnjih 20 letih vidno narasel. Do leta 1965 je narasel na 47.297 goved, od tedaj naprej pa na 54.657 goved leta 1969. V tem razvoju je zlasti zanimivo dvojje:

■ Delež izvoženih goved simodolske pasme se je v tem času povečal od 84 na 92 odstotkov, medtem ko je delež ostalih pasem nazadoval; delež sivorjavega goveda od 3 na 2 odstotka, delež pingavškega goveda od 6 na 3 in delež rumenega goveda od 7 na 3 odstotke.

potrebne jasne odločitve

■ Delež Koroške se je v tem času držal pri približno 13 odstotkih, čeprav znaša koroški delež na številu živine v Avstriji le 8 odstotkov.

Ob tem je zanimiv tudi koroški delež na izvozu plemenskih goved. Avstrijski izvoz le-teh je v zadnjih petih letih narasel za 122 odstotkov na 37.152, koroški pa za 244 odstotkov na 2132 goved. Toda navzlet temu porastu je koroški izvoz plemenskih goved lani predstavljala le 27 odstotkov izvoza klavnih goved. Medtem ko je Koroška na avstrijskem izvozu klavnih goved udeležena s 13 odstotki, je na izvozu plemenskih goved v povprečju zadnjih petih let udeležena le s 5,5 odstotka.

Koroška govedoreja je torej v izvozu osredotočena na izvoz klavnih goved. Prireja le-teh tako, kakor to želi inozemski kupec, to je v bistvu italijanski kupec, je za rentabilnost prireje mesa v koroški govedoreji odločilnega pomena.

Po vseh teh primerjavah bi pravzaprav lahko že izluščili zрно problematike govedoreje na Koroškem, zlasti v pogledu na prirejo mesa. Ker pa bi s tem storili krivico dejanskim govedorejcem, hočemo le še nekoliko podrobneje osvetliti položaj, ki ga v avstrijskem izvozu plemenskih goved zavzema Koroška. Žal v tem pogledu brošura „Avstrijska govedoreja 1969“ ne pove vsega, kar bi koroške govedoreje zanimalo. Iz nje je mogoče povzeti le to, da je v zadnjih petih letih koroški izvoz goved za pleme naraščal, od 619 leta 1955 na 1099 leta 1966 in na 1421 leta 1967. Med letom 1967 in 1968 je nekam stagniral, lani pa je poskočil na 2132 goved.

Brošura vendar ne pove, od katere pasme je šlo iz Koroške največ plemenskih goved v izvoz. Na to vprašanje je mogoče dati odgovor le s pomočjo analize avstrijskega izvoza plemenske živine. Le-ta pa kaže

■ da je izvoz plemenskih goved simodolske pasme v zadnjih petih letih narasel od 37 na 60 odstotkov celokupnega izvoza plemenskih goved,

■ delež ostalih pasem na celokupnem izvozu plemenskih goved pa je nazadoval, in sicer pri sivorjavi pasmi od 46 na 34 odstotkov in pri pingavski od 9 na 5 odstotkov. O rumeni pasmi se ne izplača govoriti, ker na izvozu plemenske živine skoraj ni udeležena.

V absolutnih številkah povedano se je izvoz plemenskih goved simodolske ali svetloslastne pasme v zadnjih petih letih povečal od 6198 na 22.322 glav, izvoz plemenskih goved sivorjave pasme pa od 7974 na 12.507 glav. Temu nasproti je bil izvoz plemenskih goved pingavške pasme s 1735 leta 1969 še bolj minimalen kot leta 1965, ko je obsegal 1387 glav.

2. KOROŠKI KULTURNI DNEVI

V času od 28. do 30. decembra 1970 bodo v predavalnici 1 v prven nadstropju Delavske zbornice v Celovcu

2. KOROŠKI KULTURNI DNEVI

z glavno tematiko „Zgodovinska pot in današnji položaj koroških Slovencev“ in z naslednjim sporedom:

■ Ponedeljek, 28. 12.	8.30 OTVORITEV
FRANCI ZWITTER:	Pravna zaščita koroških Slovencev 11.30 Otvoritev razstave slik Gustava Januscha 15.00
JANKO PLETESKI: JANKO ZERZER:	Ob peldesletnici plebiscita na Koroškem Vloga taborskega gibanja v oblikovanju narodne zavesti koroških Slovencev
REGINALD VOSPERNIK:	Vloga Janežiča in Mohorjeve družbe pri oblikovanju slovenskega kulturnega prostora
■ Torek, 29. 12.	8.30
ERICH PRUNČ: BREDA POGORELEC:	Windisch — slowenisch Narečje ali knjižni jezik v drugi polovici 19. stoletja 15.00
BOGO GRAFENAUER:	Teorije in praksa ljudskih štetij na Koroškem od srede 19. stoletja do danes
FRAN ZWITTER:	Narodna zavest v novejši zgodovini koroških Slovencev
■ Sreda, 30. 12.	8.30
EMILIJAN CEVC: DRAGO DRUŠKOVIČ:	Likovna umetnost v stikališču treh narodov Slovinci v prostoru med Alpami in Jadrantom 15.00
MATJAZ JERŠIČ:	Vpliv odprtosti meja na čezmejne tokove treh sosednjih držav
VLADIMIR KLEMENCIC-PAVEL APOVNIK	Prostorsko načrtovanje

V času Koroških kulturnih dni bo v prostoru poleg predavalnice razstavljal svoje slike učitelj Gustav Janusch.

Pripravljalni odbor

Koledar gradiščanskih Hrvatov

Kot 15. knjiga Hrvaškega tiskarskega društva v Železnem je izšel koledar gradiščanskih Hrvatov „Gradišče-Kalendar“ za leto 1971, ki je hkrati tudi letopis Hrvaškega kulturnega društva na Gradiščanskem. Spet ga je uredil Ignac Horvat, ki je v zajetni knjigi skoraj 300 strani zbral celo vrsto prispevkov domačih in tujih avtorjev.

Koledar posreduje več zanimivih spisov iz zgodovine in današnje stvarnosti hrvaškega življa na Gradiščanskem, prav tako pa opisuje tudi razne kraje gradiščanske dežele, ki bo prihodnje leto praznovala 50-letnico, odkar spada k Avstriji. Nadalje spoznamo vidne osebnosti hrvaškega pokolenja, ljudi, ki so se s svojimi sposobnostmi dvignili visoko v javnem življenju, pa so kljub temu ostali zvesti svojemu narodu. Zvemo za razvoj hrvaške narodne in umetne pesmi na Gradiščanskem, beremo o kmeč-

kem uporu, o Zrinjsko-Frankopanski zaroti pred 300 leti in o marsikaterem drugem zanimivem dogodku, kakor tudi o doživljajih in izkušnjah gradiščanskih Hrvatov v tujini, kamor so — kakor premnogi Slovenci — šli s trebihom za kruhom, ker jim je ožja domovina le prečestokrat bila trda mačeha.

V slikah, ki jih je v koledarju zelo veliko, se predstavljajo znani tamburaški ansambli, vidimo pa tudi novi hrvaški Kulturni dom, ki so ga letos odprli v Železnem. Izredno bogat in pester je leposlovni del koledarja, kjer je urednik posebej mislil tudi na najmlajše bralce, na ljubitelje športa in na ugankarje, tako da prinaša koledar za vsakogar nekaj lepega, zanimivega in koristnega — za vsakega, ki se zanima za življenje in delo hrvaške narodnostne skupnosti na Gradiščanskem.

Ob koncu te primerjave je treba še poudariti, da se inozemski kupci pri plemenski živini zanimajo skoraj izključno le za krave in telice. Od 37.152 izvoženih plemenskih goved v preteklem letu je bilo namreč le 146 bikov, toda 13.021 krav in 23.985 telic. Zaključek: na evropskem trgu se moremo z biki uveljavljati le v obliki pitanih bikcev, to pa zlasti bikcev simodolske pasme, ker je na izvozu klavne živine zastopana z 92 odstotki.

Povzetek, ki sledi po teh primerjavah, se more glasiti samo tako-le: Spričo tega, da prispeva živalska proizvodnja k odnosu avstrijskega kmetijstva 70 odstotkov, govedoreja pa 37 odstotkov, ni vseeno, v kakšni smeri in na osnovi katere pasme se razvijata prireja mleka in mesa. To tem manj, ko vemo, da je na deležu kmetijskega donosa iz živalske proizvodnje udeležena govedoreja s 60 odstotki.

Današnja razprava pa nam pove še nekaj drugega. Čas, ko smo prisegli na tradicionalni pasmi, na marijadvorsko in pingavsko, je za nami in se ne bo nikoli več povrnil. Dosetletje 1960—1969 kaže, da pripada — ne le v avstrijskem, marveč v evropskem merilu — bodočnost simodolskemu in sivorjavemu govedu, ker najbolj zadovoljujeta tako v pogledu na mlečnost kakor tudi na mesnost.

In končno kaže razprava tudi naraščajoči pomen prireje mesa. To pa pomeni,

■ da je treba kravo s težo med 500 in 600 kg zamenjati s kravo v teži med 600 in 700 kg,

■ da je treba teleta ženskega spola, ki nimajo rodovniškega izkaza in ki niso od krav v teži med 600 in 700 kg, prodati kot klavna teleta,

■ medtem ko je treba vse bikce omenjenih pasem privzati za prirejo mesa ali pa jih ponuditi pitališčem mladih bikcev.

(bl)

Razmišljanja ob praznikih

Kot vsako leto, bomo tudi poslednje dni leta 1970 preživel v prazničnem vzdušju. V teh dneh se bomo zbrali v družinskem krogu, obiskali bomo sorodnike ali prijatelje, da skupno z njimi proslavimo bližnje božične in novoletne praznike ter si med seboj voščimo vse najboljše. Taka je navada in tako je prav.

Vendar naj naša voščila in želje ne bodo izražene zgolj zaradi navade, marveč naj bo to res iskren odraz našega hotenja, kajti božični prazniki so čas miru, čas sprave in tihega razmišljanja, medtem ko so naše misli na pragu novega leta uprte v bodočnost. Vsi si želimo, da bi leta bila čim lepša, da bi nam prinesla nove uspehe in zadovoljstvo.

Predvsem pa si želimo da bi ohranili mir v svetu, da bi utihnilo orožje tudi tam, kjer še doživljajo vojne grozote. Pomislimo na vse tiste ljudi, ki bodo v teh prazničnih dneh še bolj občutili gorje, v katero so jih pahili drugi. Praznične dni bodo prebili v strahu za svoje življenje, lačni, bolni in brez varnega zavetja. Želje teh ljudi so gotovo bolj skromne kot naše, vendar se jim ne bodo izpolnile, če to ne bo tudi naša želja.

Ta ali drugi bo mislil, da to ni odvisno od nas. Res je, da posameznik nima vpliva na dogodek v svetu, vendar se moramo zavedati, da je sleherni posameznik del celote. Ta celota se prične v družini in se nadaljuje v narodu, narodi pa tvorijo človeštvo. Čim bolj iskrena bo naša želja, tem bolj bo postala skupna sila vseh tistih, ki želijo mir v svetu, mir na naši domači zemlji.

Zato je ta naša dobra volja tembolj potrebna, ker vemo, da je že rodila sadove, ki se odražajo v raznih mirovljubnih poslanicah, zlasti v organizaciji Združenih narodov. V tem oziru ne smemo biti sebični in moramo dobrine, ki jih uživamo sami, želeli tudi drugim. Če bo ta naša želja postala želja vseh, potem bodo tudi tisti, ki še vedno skušajo odrekat pravice in svobodo drugim, morali prenehati s svojimi nehumani dejanji.

Tudi bralci našega lista, ki tvorijo veliko družino, bomo skušali vsak po svoje vplivati na mirno sožitje med narodi. V tem smislu se bomo tudi v novem letu oklenili svojega glasila ter mu s sodelovanjem in pridobivanjem novih naročnikov pomagali izpolnjevati njegovo pomembno poslanstvo.

Janko Kotnik 85-letnik

Te dni je naš rojak dr. Janko Kotnik praznoval svoj 85-letni življenjski jubilej, h kateremu mu tudi po tej poti iskreno čestitamo!

Janko Kotnik se je rodil 22. decembra 1885 v Dobrih pri Ravnah na Koroškem. Po maturi, ki jo je napravil na celovski gimnaziji, je v Pragi in Gradcu študiral slavistiko in romanistiko, v romanskem jeziku slovu pa se je izpopolnjeval tudi v Parizu in Lausanni. Vojna leta vse do pomladi 1919 je preživel v Rusiji, kjer je bil najprej vojni ujetnik, pozneje jugoslovanski prostovoljec in za konec še pripadnik rdeče armade. Takrat je tudi dobro spoznal bogastvo ruskega govornega jezika.

Ko se je vrnil iz Rusije, je nekaj časa urejal takratno glasilo koroških Slovencev „Mir“; bil pa je tudi član jugoslovanske plebiscitne komisije. Potem je bil dolga leta gimnazijski profesor v Mariboru, od leta 1941 pa deluje v Ljubljani, kjer je na filozofski fakulteti vse do nedavnega predaval francosko književnost.

Dr. Janko Kotnik pa ni znan le kot pedagog, marveč si je ustvaril ime tudi kot avtor številnih razprav in zlasti slovarjev. To njegovo delovanje je po vojni zabeležilo izreden razmah; v mnogih izdajah so izšli njegovi slovarji: slovensko-francoski, slovensko-ruski, slovensko-angleški, slovensko-italijanski, pri nemški založbi Langenscheidt pa njegov nemško-slovenski in slovensko-nemški žepni slovarček, ki je prav tako doživel že celo vrsto naklad.

Prav tako je dr. Janko Kotnik veliko sodeloval pri raznih listih in revijah. Že kot srednješolec je v celovškem „Miru“ objavljal svoje izvirne leposlovne spise, posebno veliko pa je prevajal iz ruskega, češkega in francoskega jezika. Pozneje je objavljali kulturnozgodovinske spise v mariborskem Casopisu za zgodovino in narodopisje. K svojim slovarjem pa je izdal še razne druge spise, kot na primer knjižico francoskih pregovorov z razlago, seznam ruskih glagolov in samostalnikov itd., medtem ko je v Ramovševem zborniku objavil razlago podjunskega in mežiškega narečja.

Kakor je dr. Kotnik po svoji upokojitvi (1961) še dolga leta honorarno predaval, tako je kljub lepi starosti ostal neutrudno delaven tudi zasvojo pisalno mizo — med slovarji in drugimi spisi. O tem priča med drugim njegov prispevek o ruskem prevodu slovenskih koroških narodnih pesmi, ki ga je objavil v letošnjem „Koroškem koledarju“.

O njegovi najtesnejši povezavi s koroškimi rojaki pa govori tudi to, da zdaj že več let predseduje Klubu koroških Slovencev v Ljubljani.

Dr. Janko Kotnik, še enkrat: naše iskrene čestitke k Vašemu jubileju!

ZVEZA SLOVENSKEH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

in v njo vključene

Slovenska prosvetna zveza Zveza slovenskih žena
Zveza koroških partizanov Slovenska kmečka zveza
Slovensko šolsko društvo Zveza slovenskih izseljencev
Slovenska mladina Slovenska fizikturna zveza
Slovensko planinsko društvo

ŽELIJO VSEM ČLANICAM IN ČLANOM, SODELAVCEM,
PRIJATELJEM IN SOMIŠLJENIKOM

prijetno praznovanje in uspešno novo leto!

Knjižna zbirka SPZ

(Nadaljevanje s 3. strani)

je objavljenih tudi veliko zanimivih in dokumentarnih slik, ki uspešno izpopolnjujejo besedilo.

● Fran S. Finžgar: PREROKOVANA

S ponatisom Finžgarjeve „Prerokovane“ smo spet dobili na knjižni trg zbirko proze, ki jo literarni zgodovinarji prištevajo med najboljše dela tega priljubljenega slovenskega pisatelja. V sedanjosti zbirko so uvrščene Prerokbe zore, Boji, Kronika gospoda Urbana ter črtice Golobova njiva, Slike brez okvira in Polom. Pisatelj je v teh svojih spisih obudil spomin na prvo svetovno vojno, v veliki meri na lastna doživljanja, v celoti pa na preizkušnje in trpljenje ljudi, ki so odhajali na bojišče in v smrt ali pa doma trepetali za svojci. Tako je knjiga v celoti ostra obsodba vojne in vsega, kar je z njo povezanega, torej tudi danes in vedno po vsebini aktualna, čeprav po miselnosti in pogledih na družbo današnjemu človeku že precej odmaknjena. Nedvomno pa spada Finžgarjeva „Prerokovana“ še vedno med tista dela slovenske književnosti, po katerih vedno spet radi sežemo.

● Leopold Suhodolčan: SLEDVI MOLČEČIH

V knjigi sta objavljena roman, po katerem je dobila naslov tudi knjiga, ter novela „Nočni vlak“. Oba teksta obravnavata sodobnega človeka v današnjem svetu. Čeprav izgleda, da se zgodba dogaja na Slovenskem, bi se pravzaprav lahko dogajala tudi kjerkoli drugje.

CENJENIM BRALCEM

sporočamo, da bo prihodnja številka Slovenskega vestnika zaradi praznikov izšla šele v petek 8. januarja 1971. Kot vidno povežavo med listom in bralci prilagamo današnji številki tradicionalni stenski koledar s prošnjo, da listu ohranite zvestobo tudi v novem letu ter ga pomagata krepiti s sodelovanjem in pridobivanjem naročnikov.

Uredništvo

Občni zbor SPD, Zarja v Železni Kapli

Minulo nedeljo je Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli izvedlo svoj redni občni zbor. Veliko število članov društva in gostov, ki so se zbrali, je pričalo o zanimanju za kulturno prosvetno delo med prebivalstvom v Železni Kapli in okolici.

Potrdilo o močni prosvetni razgibanosti v tem kraju pa ni bila le številna udeležba na občnem zboru, ampak je to bilo razvidno predvsem tudi iz delovnega poročila, ki ga je podal predsednik SPD „Zarja“ Peter Kuhar. Navajal je, da je društvo priredilo vrsto samostojnih prireditev in to odskih in pevskih; razen tega je društvo sodelovalo tudi pri raznih centralnih prireditvah, zlasti s svojim pevskim zborom. SPD „Zarja“ pa je v svoji zadnji poslovni dobi izvedlo tudi vrsto gostovanj tako v lastni kot v skupni organizaciji s SPZ. Pri teh gostovanjih pride razumljivo najbolj do izraza redno sodelovanje s sosednim prosvetnim društvom na Jezerskem in v Kranju. Predsednik Peter Kuhar je nadalje poročal, da je v zadnji delovni dobi društvo proslavilo svojo 60-letnico, ki je bila mogočna manifestacija slovenske kulturne dejavnosti v Železni Kapli. Posebej je naglasil tudi delovanje pevskega zbora „France Pasterk-Lenart“, katerega sestavljajo pevci iz št. Vida v Poduni in iz Železne Kaple in ki je v skupnih nastopih zabeležil vrsto lepih uspehov.

V tem članku seveda ni možno naštevati vsake prireditve posebej, tu naj bo le povedano, kako vsestransko deluje SPD „Zarja“, ki poleg prosvetne dejavnosti goji tudi telesno kulturo, predvsem zimski šport, saj je društvo že več let po vrsti priredilo uspele sankarske in smučarske tekme.

SPD „Zarja“ goji kulturne stike tudi s sosednjimi društvi v bližini in dalini okolici doma na Koroškem. Zlasti je zredno sodelovanje s prosvetnim društvom v št. Vidu v Poduni, s katerim sodeluje tako na pevskem kot na dramskem področju. Razen tega je društvo izvedlo še vrsto drugih prireditev, tako literarni nastop mariborskih pisateljev in pesnikov, gostovanje učiteljskega pevskega zbora iz Slovenije in z vso močjo je podprlo gostovanje celjskega gledališča v Železni Kapli, ki sta ga organizirali obe osrednji kulturni organizaciji. Zapisati pa še moramo,

god, v kateremkoli delu današnjega sveta, kjer naraščanje blažine ne pomeni le lažjega in boljšega življenja, marveč tudi moralni razkroj in osiromašenje človekove srčne kulture in njegovega duhovnega sveta. Morda se bo komu celo zdelo, da je pisateljeva beseda tu in tam preveč „odkrita“; ampak z zapiranjem oči pred stvarnostjo leta ne bo boljša. Sicer pa je Suhodolčan napisal zelo privlačno zgodbo, ki se bere kot kriminalni roman.

● DRUŽABNE IGRE

V knjigi sta Rudi in Božo Janhuba zbrala dolgo vrsto iger, ki lahko človeku krajšajo čas, bistrijo možgane in spodbujajo iznajdljivost. To so med drugim igre na šahovnici, z dominami, s kockami in s številkami, nadalje besedne igre, logične uganke, potegavščine, igre iznajdljivosti in spretnosti, igre s škatico vžigalic, igre gibanja in ravnotežja, igre z žogo, taborniške igre in seveda igre s kartami. Skratka: opisane in s pravili predstavljene so najrazličnejše oblike družabnosti, zabave, spretnosti in iznajdljivosti tako da bo v knjigi našel svojega „konjička“ lahko vsak, ki bo hotel preganjati dolgač. Predvsem pa bo knjiga dobrodošla tako mladim, starejšim in tudi najstarejšim.

Knjižna zbirka SPZ lahko dobite pri krajevnih prosvetnih društvih ali pa v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Wullengasse, kjer jo lahko naročite tudi po pošti.

da sodeluje društvo tudi v okviru redne kulturne izmenjave med občinama Železna Kapla-Bela in Kranj, ko ob teh stikih predstavlja slovensko kulturo kapelske občine.

SPD „Zarja“ poleg svojega rednega dela predvsem skrbi tudi za prijava slovenskih otrok k dvojezičnemu pouku. V tem oziru je kapelsko društvo drugim lahko za zgled in vzpodbudo, kajti ta skrb je za ohranitev slovenskega življa najbolj potrebna. In tega se prosvetasi v Železni Kapli dobro zavedajo. Zato je predsednik Kuhar v svojem poročilu temu problemu posvetil posebno pozornost.

Občni zbor je Petra Kuharja ponovno izvolil za predsednika ter mu tako znova zaupal vodstvo društva, medtem ko je za podpredsednika bil izvoljen pisatelj Florijan Lipusch, za tajnika pa učitelj Miha Travnik. Za še bolj uspešno delovanje društva je občni zbor sklenil, da bo za posamezna področja odsele imel posebne odseke. Tako bosta za pevsko dejavnost odgovorna Vladimir Prušnik in Joško Wrulich, za dramsko režiser Jurij Pasterk in Franci Vavti, za športno pa Štern in Hanzi Jerlich.

Slovensko prosvetno društvo

„Bilka“ v Bilčovsu

V a b i l o

na igro v petih dejanjih

„BELE VRTNICE“

v nedeljo 27. decembra 1970
ob 1/3. uri popoldne in ob
1/8. uri zvečer v dvorani pri
Miklavžu.

Vse prijatelje in ljubitelje naših prireditev vabi

o d b o r

„Podjunska glasbeno-pevska skupnost“

prisrčno vabi na

VESELI POPOLDAN

v soboto na praznik sv. Štefana
26. 12. 1970 ob 2. uri popoldan
v gostilno Plantev v Goričah.

Katoliško prosvetno društvo

v Šmihelu

priladi igro

„ZA PRAVDO IN SRCE“

na praznik sv. Štefana ob pol
treh popoldne in v nedeljo
27. decembra ob pol osmih
zvečer.

Vsi prijatelji od blizu in daleč
prisrčno vabljeni!

Na občnem zboru sta bila navzoča tudi predsednik ZSO dr. Franci Zwitter in predsednik SPZ Hanzej Weiss, ki sta zbranim tudi spregovorila. Prvi je navzoče seznanil o poteku razgovorov predstavnikov obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev pri kanclerju Kreiskem, medtem ko je drugi govoril o pomenu prosvetnega društva v današnjem času.

Kulturni spored občnega zbora je izvedel društveni pevski zbor, ki je pod vodstvom Vladimira Prušnika zapel več pesmi. Predsednik SPZ pa je zavrtel še barvni film „Stara gorenska ohcet“, v katerem poje in igra Slovenski oktet.

SPD „Zarja“ v Železni Kapli želimo, da bi tudi v bodoče tako uspešno delovalo in izvajalo svoje kulturno poslanstvo.

Vsem pevkam in pevcem ter prijateljem naše pesmi prijetne praznike in zadovoljno novo leto želijo

pevovodje
Slovenske prosvetne zveze
in včlanjenih društev

Razgovor o odprtih vprašanjih

(Nadaljevanje s 1. strani)

danji ureditvi tudi za prijavljene otroke ni mogoče poučevati veronauka v materinem jeziku. Končno je zahteval, da mora biti na pedagoški akademiji zagotovljena izobrazba učiteljskega naraščaja za dvojezične šole, prav tako pa je treba tudi na šoli za otroške vrtnarice zagotoviti izobrazbo dvojezičnih vrtnaric s tem, da bi bil prostovoljni pouk slovenščine dovoljen ob vsakem številu prijavljenih.

To so bile glavne točke, ki sta jih izražala predsednika osrednjih slovenskih organizacij, nakar je deželni glavar Sima obširno prikazal lastna prizadevanja za pomiritev v deželi in za dobrososedske odnose med Koroško in Slovenijo, kar oboje je v zadnjem času izpostavljeno težki krizi in napetosti. Koroška deželna vlada — je dejal deželni glavar — bo ne glede na razne pojave in dogodke v zadnjem času to svojo pomirjevalno politiko nadaljevala ter upa in pričakuje, da bo to dejstvo našlo tudi potrebno razumevanje in bodo emocijam sledili spet stvarni pogledi na problematiko.

Na koncu razgovora je zvezni kancler dr. Kreisky repliciral zahteve slovenske narod-

nostne skupnosti na Koroškem ter obljubil proučitev iznešenih predlogov. Glede prepovedi organizacije „Kärntner Heimatdienst“ je bil mnenja, da prepovedi ne koristijo, da je proti zlorabi demokracije mogoče ukrepati samo z demokratičnimi sredstvi. Ministru za pravosodje bo predlagal, da posebno nujno skrbi za kazensko-pravno ureditev, ki bo postavila hujskanje, ščuvanje in dejavnost proti jezikovnim, narodnostnim, verskim in drugim skupinam pod kazensko sankcijo. Glede iznešenih predlogov na šolskem področju je bil kancler mnenja, da so stvarni in jih bo posredoval ministrstvu za pouk v nadaljnje ukrepanje.

Predlog, da bi za reševanje odprtih vprašanj ustanovili posebno komisijo, ki bi proučevala posamezna vprašanja, je zvezni kancler odklonil, češ da je itak že preveč takih komisij, pač pa je obljubil, da bo redno vsaj enkrat na leto prišlo do razgovora med vlado in manjšino in da bodo k razgovorom pritegnjeni tudi drugi ministri, v katerih pristojnost spada reševanje konkretnih manjšinskih vprašanj. Prihodnji tak razgovor je predviden v maju prihodnjega leta.

PRAVICE SLOVENCEV V ITALIJI

pred poslansko zbornico v Rimu

Prejšnji teden so v poslanski zbornici italijanskega parlamenta razpravljali in sklepali o osnutku zakona, ki se nanaša na „ukrepe za priznanje nacionalnih pravic in zaščito slovenske nacionalne manjšine na področju dežele Furlanije-Juljske krajine“. Zakonski predlog je vložil na komunistični listi izvoljeni slovenski poslanec Albin Škerk, ki je ob tej priložnosti tudi obširno orisal današnji položaj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji ter podkrepil njene zahteve po enakopravnosti.

V svojem govoru je poslanec Škerk dejal, da je zakonski predlog skupno delo tistih, ki so jim pri srcu pravice Slovencev. Opozoril je na ogromno škodo, ki jo je Slovincem prizadejal fašizem, ki je med obema vojnama „skušal na najbolj kriminalen in živinski način uničiti Slovence v Italiji“.

Potem je poslanec Škerk opozoril na prispevek Slovencev v osvobodilnem boju in naglasil, da imajo tudi zaradi tega vso pravico, da zahtevajo in dosežejo, kar jim pripada. Ugotovil je, da 25 let po osvoboditvi in 22 let po izglasovanju republiške ustave Slovenci Furlanije-Juljske krajine še vedno čakajo na popravilo ogromne škode, ki jim jo je povzročil fašizem. Treba je odpraviti fašistične zakone, ki še vedno obstajajo in kršijo pravice državljanov slovenskega jezika. Prav tako pa je treba sprejeti vsa tista določila, ki jih predvidevajo ustava, landonski sporazum in deželni statut, ki zagotavljajo normalni razvoj slovenske narodnostne skupnosti.

Poslanec Škerk je med drugim tudi poudaril, da nepriznanje nacionalnih pravic Slovencev nudi dobro priložnost neofašistom, da ponovno napadajo etnično manjšino (kot se je zgodilo pred nedavnim v Trstu, kjer so neofašisti napadli in pretepli več slovenskih študentov — op. ured.). Svoj govor je zaključil s pozivom vsem političnim skupinam poslanske zbornice, ki se sklicujejo na odporniško gibanje, naj podpro njegov predlog in olajšajo parlamentarni postopek, „da se končno doseže pravica za prebivalstvo, ki je v preteklosti toliko pretrpelo“.

Govor poslanca Škerka so pogosto in zelo živčno prekinjali neofašistični poslanci, ki so potem tudi glasovali proti njegovemu predlogu, kateri pa je bil odobren od vseh ostalih strank in s katerim se je strinjala tudi vlada.

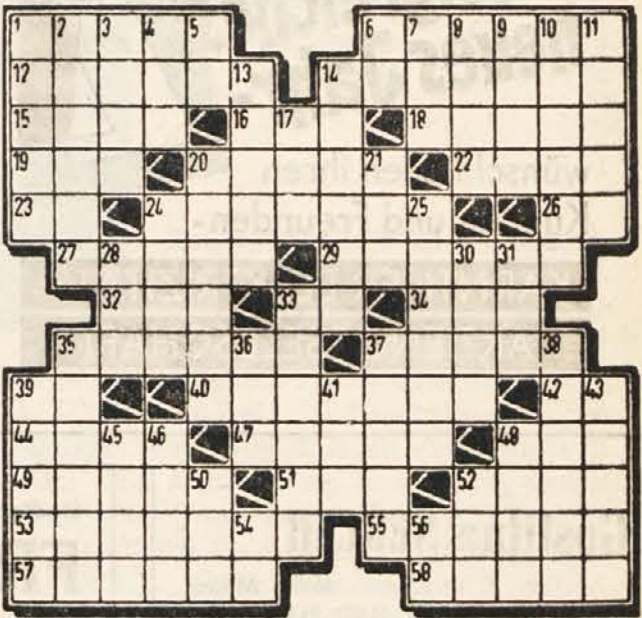
NAGRADNA KRIŽANKA

Kakor vsako leto za to priložnost, tako smo tudi letos za praznike pripravili križanko, ki bo ljubiteljem „Irdih orehov“ gotovo napravila nekaj zabave in dela, ko se bodo lotili reševanja. Pri sestavljanju smo pazili, da križanka ni preveč težka; namenjena naj bi bila čim širšemu krogu bralcev, ne samo pravim „strokovnjakom“.

Po starem običaju pa za križanko razpisujemo tudi nekaj lepih nagrad — slovenskih knjig, ki jih bomo potem z žrebanjem razdelili med tiste, ki nam bodo pravočasno poslali pravilne rešitve. Le-te je treba poslati na naslov: Slovenski vestnik, Gasometergasse 10, 9020 Klagenfurt - Celovec, in sicer najkasneje do 10. januarja 1971. Zdaj pa še veliko uspeha in zabave pri reševanju!

Vodoravno: 1. značilna madžarska pokrajina; 6. štrajk; 12. prebivalec Istre; 14. afriška in azijska zver; 15. kozolec; 16. osebni zaimek, množ.; 18. naziv za turškega ministra; 19. rdeča poljska cvetlica; 20. glasen izraz veselja; 22. lanskega leta; 23. okrajšava za „osebni vlak“; 24. prebivalec našega planeta; 26. znak za kiloamper; 27. glavna telesna žila utripalnice; 29. nevesta kraljeviča Marka; 32. mik; 33. začetnici priljubljenega člana Slovenskega okteta; 34. veznik, tudi material za cestne obloge; 35. rusko moško ime (Hruščov); 37. valpet; 39. veznik; 40. stara oblika klavirja; 42. znak za rubidij; 44. znana znamka avtomobilov; 47. glavno mesto Egipta; 48. gostija, svatovanje; 49. znana Bevkova poevest za mladino; 51. okrajšava za radiotelevizijo; 52. nevarna padavina; 53. piščalka iz gline; 55. delaven; 57. pozlačen krožnik; 58. spaček.

Navpično: 1. običajna poštna pošiljka; 2. temeljni zakon države; 3. stokanje; 4. večji kraj; 5. enaka samoglasnika; 6. povratni osebni zaimke; 7. tovariš (okrajšava); 8. klic, poziv; 9. posoda za rože; 10. maska; 11. tuje ime za Jadran; 13. pravilo, merilo; 14. zvita gozdna žival, tudi izraz za premetenega človeka; 17. najdaljša afriška reka; 20. sapica; 21. klica, cima; 24. mešanica plinov, nujno potrebna za življenje; 25. priprava za netenje;

28. organ vida; 30. kruti rimski cesar; 31. življenjska tekočina; 33. tuje žensko ime; 35. pomota, hiba; 36. atletska panoga; 37. barvilo; 38. značilna žival v vinogradu; 39. zgodovinski roman poljskega pisatelja Sienkiewicza; 41. bitnost; 43. kmetijsko orodje; 45. gozdni letni posek; 46. italijanska denarna enota, množ.; 48. večji list papirja; 50. stopnja v vojski; 52. značilen predstavnik svoje vrste; 54. predlog; 56. začetnici slovenskega pesnika — goriškega slavčka.

Dobra knjiga - najlepše darilo

- **SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA**, 1. knjiga (A-H), 848 str. polusnje 440.—
- Henryk Sienkiewicz: **Z OGNJEM IN MEČEM** dve knjigi skupaj 896 str. pl. 333.—
- Prežihov Voranc: **SOLZICE**, 128 str. barvne ilustracije, kart. 44.—
- France Verbinc: **SLOVAR TUJK**, 772 str. platno 176.—
- **IZ RODA V ROD DUH IŠČE POT**, izbor slov. umetne pesmi od začetkov do danes, 432 str. pl. 110.—
- **ŽEVARTI-TERČAK: OD VSTAJE DO ZMAGE**, 304 str. ilustr. pl. 100.—
- Smilijan Rozman: **LOV ZA UKRADENIMI MILIJONI**, 152 str. ilustr. br. 24.—
- K. H. Poppe: **KRUH IN LJUBEZEN**, 306 str. kart. 63.—
- Ivan Cankar: **EROTIKA**, faksimile prve izdaje, 132 str. usnje 72.—
- France Bevk: **POT V NEZNANO**, 102 str. pl. 48.—
- Dr. France Prešeren: **POEZIJE**, faksimile rokopisa, kaseta 200.—
- Simon Gregorčič: **POEZIJE**, faksimile rokopisa, kaseta 142.—
- Karel Destovnik-Kajuh: **PESMI**, miniaturna izdaja, 64 str. usnje 37.—

Ljubiteljem dobre knjige zadovoljne božične praznike in uspešno novo leto

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENGASSE

Vesele božične praznike - srečno in uspešno leto 1971 želijo lastniki in sodelavci

Podjunske trgovske družbe bratje Rutar & co. Dobrla vas

EMILIJAN IN MARA RUTAR
disponent
DOBRLA VAS
A 9141 telefon (0 42 36) 292

VLADIMIR IN MARIJA RUTAR
trgovina in gostilna
ŽITARA VAS
A 9133 telefon (0 42 37) 237

ŠTEFAN IN LJUDMILA SIENČNIK
trgovsko in transportno podjetje
DOBRLA VAS
A 9141 telefon (0 42 36) 219

Podjunski trgovski center

DOBRLA VAS
A 9141 telefon (0 42 36) 281

ANTON IN AGNES RUTAR
supermarket
in penzion ob
Klopinskem jezeru
A 9122 telefon (0 42 39) 272

Trgovina — Hotel — Kopališče
FRANC RUTAR
DOBRLA VAS
A 9141 telefon (0 42 36) 220

frohe Weihnachten
und ein
erfolgreiches
neues Jahr-

wünscht allen ihren
Kunden und Freunden-

**KÄRNTNER ELEKTRIZITÄTS-
AKTIENGESELLSCHAFT**

Vesele
božične praznike
ter srečno
in uspešno
novo leto

**TISKARNA
DRAVA**

**B o r o v l j e
P o d l j u b e l j**

Vsem cenjenim odjemalcem,
znancem in prijateljem želi
vesele praznike in srečno
novo leto

**Gašper
Ogris-Martič**

TRGOVINA V BILČOVSU
tel. (0-42-28) 24-18

Lesno podjetje
žaga in trgovina z lesom

Štefan TRAMPUŠ

NONČA VAS - PLIBERK

želi vsem poslovnim prijateljem
vesele božične praznike
in uspehov polno novo leto 1971!

Gostilna ŠERCER

Milka Mlinar
SMIHEL NAD PLIBERKOM

ZVESTIM GOSTOM OD BLIZU IN DALEČ VSE
NAJBOLJŠE IN NAJLEPŠE OB BOŽIČNIH PRAZ-
NIKI IN V NOVEM LETU.

Prihajajte v našo domačo gostilno tudi v pri-
hodnjem letu — zadovoljni boste!

Stadtgarage

FRANZ LIEGL

- Wasch- und Schmierstation
- Autoreparaturen

KLAGENFURT

Völkemarkter Ring 14 Telefon 85-1-08

Štefan Breznik

gostilna in kavarna
PLIBERK - BLEIBURG

Vsem gostom in obiskovalcem naše gostilne
in kavarne vse najboljše in najlepše za božič
in novo leto!

Ohranite nam zvestobo tudi v novem letu —
potrudili se bomo, da boste zadovoljni.

Družina Breznik

**Krischke
& Co.**

CELOVEC - KLAGENFURT
Neuer Platz 12

Vam želi prav vesel božič
in mnogo sreče v novem letu

Samopostrežna trgovina
gostilna s tujskimi sobami

JANKO OGRIS

V B I L Č O V S U
tel. (0-42-28) 24-14

Vsem cenjenim odjemalcem, gostom
in prijateljem želi vesele praznike in
srečno novo leto

Vsem odjemalcem in kupcem od tukaj in iz
zamejstva prijetne božične praznike ter zado-
voljno in uspehov polno novo leto.
Zvestoba za zvestobo tudi v bodoče!

Maks Traun

trgovina s stroji

PLIBERK - BLEIBURG

Druckerei
Klischeeanstalt

Roman Ritter

Papierhandlung

KLAGENFURT, Burggasse 8
Telefon 82-1-08

VSEM ČLANOM IN PRIJATELJEM LOVA
PRIJETNE PRAZNIKE IN BOGAT LOV-
SKI BLAGOR V NOVEM LETU 1971 ŽELI

**Klub
prijateljev
lova**

Vesele božične praznike in srečno ter uspehov
polno novo leto vošči vsem svojim sorodnikom
in vsem, ki svojemu ljudstvu ohranjajo zve-
stobo in mu koristijo, kakor tudi vsem Vogr-
čanom, vsem učiteljem kolegom in prav po-
seboj tistim, ki so dvojezičnim učiteljem po-
magali!

Šolski ravnatelj v Vogrčah
JOŠKO KONCILIJA
in žena VIDA

Za praznike mnogo zadovoljstva
in obilo uspehov v novem letu
želi

DR. FRANCI ZWITTER
ODVETNIK

Celovec, Bahnhofstraße 38

Podjetje za električne instalacije vseh
vrst in izdelavo modernih stikalnih na-
prav — molzne naprave Alfa-Dahlia

**ING.
T. SCHLAPPER**

STROKOVNA ELEKTROTRGOVINA

ŠT. JAKOB V ROŽU
tel. (0-42-53) 216

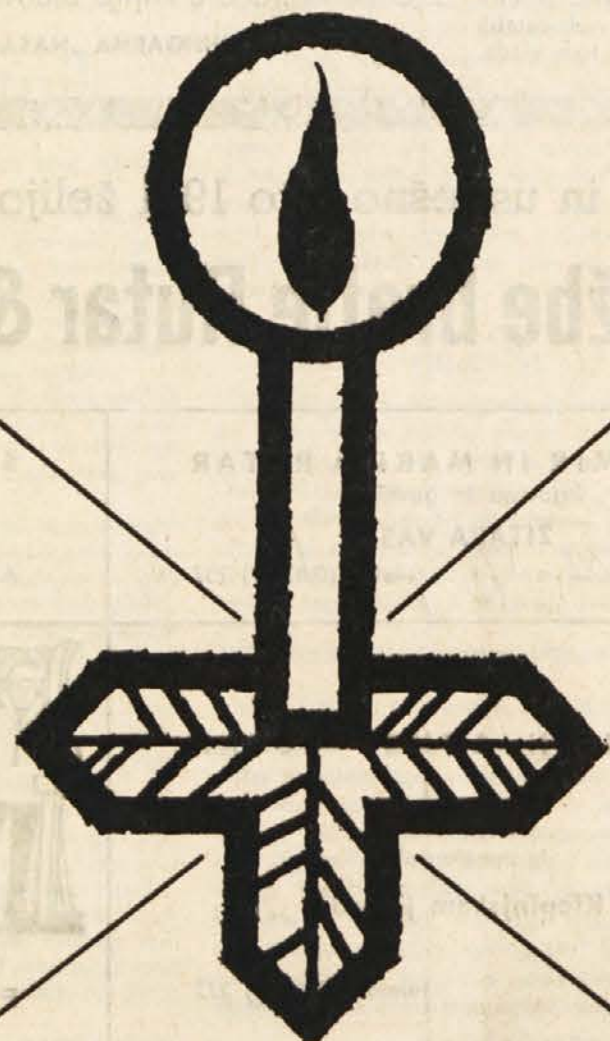
ZELI VSEM ODJEMALCEM IN NAROČNIKOM
VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

*Ein frohes Weihnachtsfest
und ein
gesundes, neues Jahr*

wünschen allen ihren Mitgliedern, Kunden
und Genossenschaftsfreunden

**DIE
KONSUM-
GENOSSENSCHAFTEN**

KLAGENFURT,
OBERKÄRNTEN — OSTTIROL

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1971 z željo za dobro sodelovanje tudi v bodoče

Erwin Münch

trgovina z drvmi in premogom

CELOVEC - KLAGENFURT Villacher Straße 187

PRIJETNE PRAZNIKE
IN USPEŠNO
NOVO LETO

Gostilna
pri

'Tišlarju'

družina
Gabriel

ŠT. JANŽ V R.
p. Svetna vas
tel. (04228) 248

Zadovoljne praznike
in uspehov polno novo leto

NATIONAL

Splošna zavarovalna delniška družba
Zavarovalni zavod Zveze slovenskih zadrug
in Slovenske kmečke zveze

VSE VRSTE ZAVAROVALNIN

CELOVEC - KLAGENFURT
Sterneckstraße 1, tel. (0-42-22) 82-3-07

Okrajna podružnica:
BELJAK - VILLACH
Ankershofenstraße 4, tel. (0-42-42) 63-60

ZADOVOLJNE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

ŽELI

Mihael Antoni

TRGOVINA, GOSTILNA, STISKALNICA ZA SADIJE

REKA pri Št. Jakobu v Rožu

Vsem gostom in odjemalcem zadovoljne božične praznike
in obilo uspehov v novem letu!

Štefan Mlečnik

KOZENTAVRA

- gostilna
- avtomat. kegljišče
- kopališče
- camping
- bencinska črpalka
- mizarstvo

CARIMPEX

IZVOZ — UVOZ — TRANZIT

KLAGENFURT - CELOVEC
Gabelsbergerstraße 24 telefon 82-4-98

Vesele božične praznike in srečno novo leto želimo vsem prijateljem tukaj in v domovini

družina inž. Čistimir Bauer - Zeltweg

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Strom aus der Drau

WIR BAUEN DAS DRAUKRAFTWERK

ROSEGG-ST. JAKOB

Inst. Leistung . . . 80.000 kW
Jahresarbeit . . . 370 Mill. kWh

Inbetriebnahme
Maschine I Nov. 1973
Maschine II April 1974

Rosegg-St. Jakob ist die oberste Stufe der geplanten siebengliedrigen Kraftwerkskette an der Drau zwischen Villach und der

Staatsgrenze bei Lavamünd, die im Endausbau über eine installierte Leistung von insgesamt 467.000 kW und ein Jahresarbeitsvermögen von 2,35 Milliarden kWh verfügen wird. Vier Anlagen sind bereits in Betrieb, zwei, nämlich Ferlach und Annabrücke, in Planung, wobei mit dem Baubeginn von Ferlach noch vor Fertigstellung von Rosegg-St. Jakob zu rechnen ist. Die installierte Gesamtleistung unserer zehn Großkraftwerke beträgt 806.000 kW. Jährlich werden über 3 Milliarden kWh erzeugt. Das Anlagevermögen der Gesellschaft beträgt 5,44 Milliarden Schilling. Das Grundkapital 1.070 Millionen Schilling.

ÖSTERREICHISCHE DRAUKRAFTWERKE

AKTIENGESELLSCHAFT

KLAGENFURT

Prijetne
božične praznike
in mnogo uspehov
v novem letu
želi vsem občanom
občine Sele

HERMAN VELIK
ZUPAN

Zadovoljne božične praznike in uspešno novo leto!

Krojaštvo

Janez Weiss

Št. Janž v Rožu
tel. (0-42-28) 224

Podružnica
Celovec
Spitalgasse 12 tel. (0-42-22) 72-4-35

Karl Prinčič

CELOVEC - STERNALLEE

želi vsem svojim odjemalcem
vesel božič
in uspešno novo leto 1971

Vesel božič
in srečno novo leto želi

DR. PAYLE ZABLATNIK
ravnatelj slovenske gimnazije
Celovec, Rebhuhnweg 28

Cenjenim odjemalcem in prijateljem
prijetne praznike in uspešno novo leto

HADERLAP MODNI SALON

CELOVEC - KLAGENFURT
Tarviser Straße 100, tel. 21-4-41

Vsem delavcem in prijateljem prijetne praznike in obilo uspeha v novem letu želi

TESARSTVO

GASSER

BILČOVŠ
tel. (0-42-28) 24-19

*Vesele božične praznike
in srečno novo leto,
polno delovnih uspehov*

ŽELIJO SVOJIM ODBORNIKOM, ČLANOM IN PRIJATELJEM

Hranilnice in posojilnice

BILČOVŠ
BOROVLJE
CELOVEC
DOBRLA VAS
GALICIJA
GLINJE
GLOBASNICA
HODIŠE
ŠT. JAKOB v Rožu
ŠT. JANŽ v Rožu
KOSTANJE
KOTMARA VAS
LEDINCE
LOČILO
MARIJA NA ZILI
PLIBERK
PODLJUBELJ
PODRAVLJE
SELE
SLOVENSKI ŠMIHEL
ŠKOFIČE
ŠMARJETA v Rožu
ŠMIHEL pri Pliberku
ŠTEBEN pri Beljaku
ŠT. TOMAŽ
VELIKOVEC
VOVBRE
ZILJSKA BISTRICA
ŽELINJE
ŽELEZNA KAPLA
ŽVABEK

Kmečke gospodarske zadruga

BOROVLJE
BRNCA s poslovalnico
RATENČE
DOBRLA VAS
GLOBASNICA
ŠT. JAKOB v Rožu
ŠT. JANŽ v Rožu
PLIBERK s poslovalnico
ŠMIHEL
PODRAVLJE
ŠKOFIČE
BELA-ŽELEZNA KAPLA

Južnokoroška gospodarska zadruga Sinča vas

Južnokoroška semenarska zadruga

Živinorejske zadruga

GLOBASNICA
LIBUČE
ŠT. PRIMOŽ
ŽITARA VAS

**Podporno društvo
proti požarnim škodam v Selah**

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu

ARTA GROM

Ivanček čaka...

Ivanček je napisal pismo za dedka Mraza. Pismo je položil na okno in ko je zjutraj vstal, mama ni bilo več.

"Mama!" je veselo zakričal in stekel v kuhinjo. Dedek Mraz je odnesel moje pismo! Mama ga je! Odneseš..."

"Ve zakaj, mama se je obrnila v steno. Čas je čisto tiho rekla:

"... Ivanček je bil razočaran. Mama se razveselila, ni bila začudena, rekla je samo 'ja' in nič drugega.

"Ivanček je bil hud na mamo. Stopil je do mame, hotel je kuhati mulo, a je šele tedaj v njenih očeh solze. 'Saj ti jočeš,' je rekel. 'Zakaj jočeš?' 'Saj ne,' se je skozi solze nasmešnila mama. 'Jočem. Samo kadilo se je... Ja, kadilo... Z rokavom si je obrisala oči in naglo rekla: 'To je od dima, veš, Ivanček! Od

dima? Ivanček je stekel v drvarnico in preteklo je nekaj minut, že se je vrnil s polnim nam suhljadi.

Ivanček je še majhen, komaj drugo leto hodi in vendar nihče ne zna napraviti tako enkih tresk kot on. Tako pravi mama in mama nikdar ne laže.

"Udi zdaj se je mama nasmešnila, ko je zalala Ivančka s polnim naročjem suhljadi. 'Ti si res priden fant!' je rekla.

Ivanček je bil spet srečen. Očistil si je suknjo, poravnal hlače, si s prsti šel preko las, ravnostno pogledal mamo in vprašal:

"Ali uganem, kaj sem pisal dedku Mrazu?" Ivanček je začudeno pogledal. Mama se je obrnila v steno. Menda ni huda zavoljo pisma? Huda? Zakaj? Pisal je brez napak in brez pack. Dva dni se je trudil s pismom in eno je napisal:

"Ljubi dedek Mraz! Prosim te, daj, da atek bo več pil. In da bo mamo in mene imel. Če boš imel bonbonov in čokolade od mene, ti bom prav hvaležen. A najbolj te prosim zaradi atka. Tvoj Ivanček."

"Naj mami pove, kaj je pisal? Ne! Bolje bo, če molči. Morda bi bila žalostna.

Ivanček se je zagledal skozi okno in spet se spomnil grde noči. Predramil se je iz sna videl je tisto dolgo roko, uh, kako je bila dolga, in potem je zajokal. Morda je jokalo dolgo. Morda tudi ne. Ampak tresel se je in getal kot šiba na vodi. Šele v maminem naročju se je pomiril.

"Sanjalo se ti je," je rekla mama. In Ivanček je mami verjel. Takrat je prvič del, da atek mamo tepe. Potem jo je spet pel in nič več ni mogla mama govoriti o njah.

Zdaj je Ivanček pisal dedku Mrazu. Pisal je voljo atka, ker ga ima rad. O, pa še kako ga

ima rad! Vidrihovega Pepčka je pretepel, ker je rekel, da je njegov ata pijanec. Potem je za Kocmurjevo teto pljunil. In pljunil je zato, ker je grdo govorila o njem. O njegovem atku. Ivanček bo zmeraj držal z atkom. In tudi mama bo držala z njim. Ivanček je slišal, prav dobro je slišal, kako se je kregala s sosedo, ker ji je ta rekla, naj pusti atka, to šlevo. Ja, šlevo mu je rekla! Njegovemu atku je rekla šlevo!

"Ivanček, pridi!" je zaklicala mama. "Večerja je na mizi."

Postavila je predenj skodelico mleka in še kruha je nadrobila vanjo. Potem je tudi sebi nalila mleko in si odrezala kos kruha.

"Za novo leto bomo jedli trije," je pomislil Ivanček. Ampak mami tega ne sme povedati. Ne sme! Presenečenje ji mora napraviti.

"Boš še malo mleka?"

Mleka? Saj res! Popil ga je in kruh je ostal

Zimsko veselje otrok

Zima je zopet tu. Vse je pokrito s snegom. Otroci se sankajo na vaškem klancu. Z radostnim krikom se spuščajo navzdol. Nekateri žvižgajo na smučkah sem in tja. Ta in oni tudi pade v sneg, a kaj zato! Hitro se zopet pobere in dirja dalje. Vsi so veseli.

Pod klancem postavljajo sneženega moža. Naredili so že veliko kepo. To bo trup. Na tega postavijo drugo, manjšo kepo. To bo glava. Na glavo mu dajo star pisker. V roke pa dobi metlo. Za nos mu bo služil koren. Oči in usta so iz oglja.

Že je snežen mož gotov. Otroci vpijejo:

"Naš snežak — je junak!
Nos rumen — je koren.
Sredi zime v nože bos,
kdo je korenjaku kos!"

OGOLJUFANI MUK JE ODŠEL IZ MESTA.

na dnu. Preveč je mislil na atka in zato je pozabil na večerjo.

Ampak za novo leto bo lepo. Peli bodo in se smejali. Peli bodo tako glasno, da jih bo slišala sosedka, tista, ki je rekla, da je njegov atek šlevo. Slišala jih bo tudi Kocmurjeva teta. In tudi Vidrihov Pepček jih bo slišal. Tudi on.

"Ivanček, zdaj pa spati!"

Ivanček je poljubil mamo na čelo, zlezal v posteljo in se zagledal v strop. Spet je mislil na atka. Koliko dni je še do dedka Mraza? Koliko? Ivanček je skrivaj štel pod odejo. Štel je na prste. Dedek Mraz ne bo mogel zavrniti njegove prošnje. Ne bo mogel, saj je tako lepo napisal pismo. Brez napak in brez pack.

Zdaj Ivanček čaka!

Vsak dan bo čakal!

Vsak dan bo bolj nestrpen!

Ob tem razmišljanju se je Ivanček spomnil, da bi lahko napisal še dvojce pisem. Seveda! Napisal bo dve novoletni voščilnici! Ena bo za mamo, a druga za atka. Voščilnici bo Ivanček okrasil z rdečimi srci, z rumenimi zvezdicami in modrimi spominčicami. Rdeča srca bo narisal zato, ker ima mamo in atka rad. Zlate zvezdice pomenijo srečo in zato ne smejo manjkati na voščilnici. Spominčice so mamine najljubše cvetice. Mama bo vesela in tudi atek bo vesel. Bral bo voščilnico in potem bo jokal. Solze bodo kapale na rumene zvezdice, ki pomenijo srečo. Kapale bodo na rdeča srca, ki pomenijo ljubezen. Kapale bodo na modre spominčice, ki so mamine najljubše cvetice. Ivanček bo skrivaj kukal izpod odeje in potem bo planil k atku. Tako tesno ga bo objel, da bo atku zmanjkalo zraka. Potem bo tudi atek objel Ivančka. In mamo, ki bo stala ob njima in se smehljala.

Ivanček je zaspal. Zdaj se smehlja. Vsaj v snu je srečen.

A zunaj sneži. Sneži v debelih kosmih.

Ivančkov atek pa sedi v gostilni in pije. Ivančkov atek ne ve, da Ivanček čaka, da veruje in je poln sonca. Atek bo kriv, če bo Ivanček zaman čakal, zaman upal in veroval. Atek bo kriv, če bo sonce sreče v Ivančku ugasnilo.

Ivanček se je obrnil v steno, a še vedno se smehlja. A Ivančkov atek pije in mama joče. Joče, čeprav tudi ona čaka in veruje. Še vedno čaka in veruje.

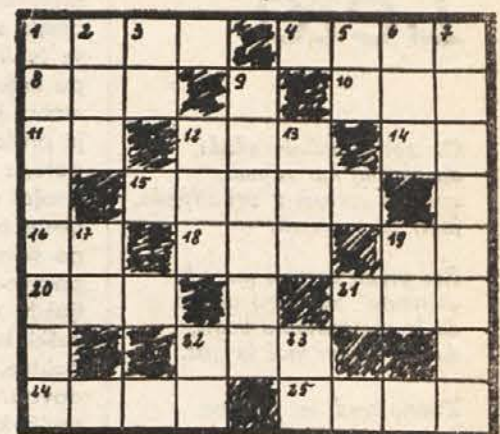
Zunaj pa sneži, sneži...

OTROŠKA KRIŽANKA

Dragi mladi prijatelji!

Tudi na vas smo mislili in vam za praznike spet pripravili nagradno križanko. Ne bo težka, kar lotite se je. Rešitve pa nam pošljite najkasneje do 10. januarja 1971, da jih bomo lahko upoštevali pri žrebanju, ko bomo med tiste, ki nam bodo pravočasno poslali pravilne rešitve, razdelili tri lepe slovenske knjige.

Zdaj pa še veliko uspeha pri reševanju!

Vodoravno: 1. orodje za oranje; 4. velik trebuh, zlasti pri živalih; 8. glavno mesto sednje države; 10. mlečni izdelek; 11. začetnici slovenskega pesnika Ivana Minatija; 12. domačija; 14. egiptovski bog; 15. star kovanec; 16. vrsta pesnitve; 18. zdravilo; 19. začetnici izumitelja dinamita, po katerem se imenujejo tudi posebne nagrade; 20. rastlinska bodica; 21. življenjska tekočina; 22. jermen iz usnja; 24. ognjenik na Siciliji; 25. posoda za rože, množina.

Navpično: 1. in 7. naše voščilo; 2. lepilo; 3. pamet; 5. najvišja igralna karta; 6. kar si človeštvo najbolj vroče želi; 9. nevarna črevesna bolezen; 12. drug izraz za dolino; 13. rdeča poljska cvetlica; 17. okrajšava za "primer"; 19. površinska mera; 22. veznik; 23. začetnici našega lista.

ONE SVETINA

UKANA

PRVA KNJIGA

"Kristus, pomagaj! Nemci me bodo ubili, če vam ne sprejdem vstopa v rudnik. In še nekaj! Delo boste vzeli od ljudi. Vam je vseno, ker se potepate po vzdolž in vprašate pa, kdo bo redil rudarske družine."

ga ni poslušal, samo postal je po moža in mu sede k postelji in čuva, da dedec ne bi počel rosti, dokler bodo v rudniku.

li, je spodaj ob cesti zadržala strojnica nehoite upognili hrbte in pospešili kaeglo zatulil pes, ki je začutil prisotlu pa se je prižgal reflektor in tipal ab in do rudnika.

ne nestrpno pričakovali. Pemc je ključavnico. Vsi so ga obstopili z obema rokama zasukal ključ, čavnica ni odprla, potem pa željusti. Vrata so se cvileče nad trohobne teme. Zrinitli izgali svetilke. Nekaj košek navpično v globino. s strojnicama čuvala

u, kjer so zadevali opali. Sprememba

51

okolja jih je za nekaj minut vznemirila. Betonska kamra, v kateri so bili, je bila podobna grobnici. Njihovo polglasno govorjenje je požiral rov, ki je padal v neznano. Tesnoba občutek je hromil njihovo voljo.

"Dajmo, fantje, navzdol v luknjo! Tu ne bomo čakali sodnega dne," jih je premaknil Pemc, ko so stali okoli jaška in s curki svetlobe tipali v globino, ki ji ni bilo konca. Spiralaste železne lestvice so se izgubljale v temo. Nihče se ni zganil. Podzemlje je ubilo Pemčeve besede in tesnoba jim je še vedno jemala pogum. Nihče ni hotel biti prvi.

"No, kaj bo? Ali se bomo podelali pred to prekleto luknjo?" se je razburil Pemc in se prerinil k vhodu. "Gremo, minerai!" je dejal Tušar. Bogdan, eden od najmlajših, se je spustil prvi po ledenih lestvicah v globino. Rudar je opozarjal na prestopa. Pod njimi je bilo sto petdeset metrov globine. Ko se je rudar že spustil nekaj metrov navzdol, je dejal tragično, vendar tako, da nihče ni vedel, ali se šali ali misli resno: "Fantje zdravo! Živi se gremo pokopat." "Traparija, Ivan! Zapri kljun in prižgi karbidovkol!" ga je po rudarsko zavrnil Tušar. Z zbadljivkami so preganjali tesnobo prvih metrov podzemlja, ki jim je že na začetku zbudilo spoštovanje.

Globina jaška jih je požirala. Oledeneli klini lestvic so bili spolzki in stopnje negotove. Spuščali so se počasi in se krčevito oprijemali železa. Nakovanji čevlji so krušili led, ki je padal spodnjim na glave, po rakah in za vratove. Od sten je kapljala voda in jih močila. Duh po trohnobi je bil vedno močnejši. V ritem škrabljanja okovank so se mešale kletvice. Vsak zase je imel dovolj opravka, kako se bo prilagodil okolju.

"Hudič naj vzame vse luknje tega sveta in vse tiste, ki silijo vanje!" je dejal Tušar, vendar mu ni nihče pri- tegnil. Bolele so jih roke in na lestvicah so se neugodno

počutili. Le s težavo so lovili ravnotežje nad globino. Svetilke so imeli pripete na prsih. Ujeti v pramene migetajočih luči so upali, da bo neskočnega spuščanja kmalu konec.

Čez čas so se privadili teme, globine in majavega občutka. Od časa do časa so postali, počivali in umirjali drgetajoče mišice. Pemc je vedel, da mora odvrniti misel od tesnobe, ki jo zbujata negotovost. Zato se je obešenjaško pošalil: "Fantje, ukijam strogo tišino. Sedaj lahko vsakdo vpije po mili volji."

Salve smeja so odmevale po podzemlju in pregnale tesnobo. Spet so se spuščali po galeriji lestvic. Čeprav mladi in od neprestanih pohodov utrjeni, so kmalu spoznali preklestvo težnosti. Jermena nahrbtnikov so se zarezala v meso. V roke in noge so prijemali krči in globina je vlekla vase. Z vsakim metrom je postajalo topleje. Kapljalo ni več, zrak pa je postal težak in plesnoben. Kmalu so se naveličali zbadanja in preklinjanja. Obleženi za zimo in mraz, v nemških plaščih, so se kopali v znoju. Grenkoba v ustih jih je spomnila na žejo. Kar naprej so spraševali rudarja, kdaj bodo tla pod nogami. Rudar, ki je vedel, da z vsakim metrom globine raste njegova vrednost, ker je edini poznal rudnik, pa se je norčeval iz njih, da še za sol ne bi zaslužili, če bi bili knapi, in bi jih po enem tednu sunili na cesto.

Po enournem spuščanju so stali na trdnih tleh v prostoru, iz katerega so vodili nešteti rovi naprej v podzemlje. Zmetali so bremena po tleh in posedli. Pemc je ukazal počitek. Rudar je povedal, da so šele sto metrov globoko pod zemljo v opuščnem delu rudnika in se bodo šele sedaj skušali privleči v glavni rudnik, ki je oddaljen več kot dva kilometra.

Pemc je spodbujal rudarja, naj jim kaj pove o rudniku. Hotel je zaposliti ljudi, da ne bi mislili na povratek, kar je

Ukazali sta se v izbo in kapni pisano. Dva demonstrativno naposljaj postojanko v Idriji, z streljevati protiletalsko topništvo, prevarat odvrmili pozornost od rudnika in zaščitili grupe. Stulil je nekaj podobnega, tako so divizijski obveščevalci in brigadni nekam odšli. Čudil se je, da od me operativni oficir v divizijskem štabu. Ponavadi ga je o vsem obveščali načrtu ni sodeloval in najbrž ni t dnevi sta se na diviziji sešla lir Major ga je opozoril, naj se je tožil v divizijskem štabu je, da komisar razmišlja mu naravnost ni postav dala že nekaj časa tiho ne zaupa. Misli je, d upoštevanjem nekat pa da ga bo vsai obnašanje, si pa

